

Välkommen globalisering?

En idéanalys av Socialdemokraternas, Moderata samlingspartiets
och Sverigedemokraternas position i hur de vill att staten ska
möta globaliseringens effekter.

Abstract

In a time where trans and international organizations stimulate an increase in world interconnectedness, interchange and dependence the state finds itself in a new world order. Depending on, if the state chooses to adapt or resist these forces of globalization the modern state finds its constellation challenged. The aim of this essay is to investigate the Swedish left wing party, Socialdemokraterna, the right wing party, Moderata samlingspartiet, and Sverigedemokraterna's position in how they want the state to meet the forces of globalisation. I investigate what areas of the state that have been affected by the forces of globalization. Through an idea analysis I shed light on what ideas and ideological viewpoints that are expressed by the parties and determine if they want the state to adapt or resist the effects of globalization. In the end I conclude that both political strategies are expressed in the Swedish political landscape.

Keywords: state, globalization, Socialdemokraterna, Moderata Samlingspartiet, Sverigedemokraterna

Antal ord: 9697

Innehållsförteckning

1 Inledning	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.2 Problemformulering.....	6
1.2.1 Syfte och mål.....	6
1.2.2 Frågeställning.....	6
1.3 Tidigare forskning.....	7
1.4 Disposition.....	7
2 Material och metod	9
2.1 Material.....	9
2.1.1 Val av partier.....	9
2.2 Val av material.....	9
2.3 Val av metod.....	10
2.4 Validitet.....	11
3 Teori	13
3.1 Diskussion om centrala begrepp.....	13
3.1.1 Vad är globalisering?.....	13
3.1.2 Vad är en stat?.....	13
3.2 Globaliseringens effekter på staten.....	14
3.3 Diskussion om valda teorier.....	16
3.4 Idealtyper.....	17
3.4.1 Liberala internationalister.....	17
3.4.2 Etatism.....	18
3.5 Schematisk framställning av idealtyperna.....	20
3.6 Operationalisering av idealtyperna.....	21
4 Resultat och analys	22
4.1 Analys av Socialdemokraternas partiprogram.....	22
4.1.1 Vägledande etiska principer.....	22
4.1.2 Vem ska styra?.....	22
4.1.3 Ekonomiska nyckelreformer.....	23
4.1.4 Metod för politisk förändring.....	24
4.2 Analys av Sverigedemokraternas partiprogram.....	24
4.2.1 Vägledande etiska principer.....	24
4.2.2 Vem ska styra?.....	25

4.2.3	Ekonomiska nyckelreformer.....	26
4.2.4	Metod för politisk förändring	26
4.3	Analys av Moderata samlingspartiets partiprogram	27
4.3.1	Vägledande etiska principer.....	27
4.3.2	Vem ska styra?.....	28
4.3.3	Ekonomiska nyckelreformer.....	28
4.3.4	Metod för politisk förändring	29
5	Sammanfattning, slutsats och reflektioner	30
5.1	Sammanfattning av partiprogrammen	30
5.1.1	Schematisk framställning av partiprogrammen	31
5.2	Slutsats	31
5.3	Reflektioner	32
6	Referenser.....	34

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Under andra delen av 1900-talet har den moderna staten varit norm för politiskt styre. Den moderna staten har utgjorts av en politisk enhet som innehaft suveränitet och legitimitet över ett territoriellt avgränsat område. I en tid där trans- och internationella organisationer främjar en ökad sammanslutning, utbyte och beroende mellan stater, möter och vistas den moderna staten idag i en ny global ordning. (Held & McGrew 2003 s. 29, 36-37). Den nya globala ordningen, som är ett resultat av globaliseringens effekter, håller enligt en del forskare på att förändra den moderna statens konstellation. Jürgen Habermas undersöker i *Den postnationella konstellationen* om det finns ett politiskt svar på hur staten kan möta globaliseringens effekter (Habermas 2000 s. 9, 31-54). Vidare diskuterar Held och McGrew i *Den omstridda globaliseringen* hur globaliseringens effekter utmanar den moderna statens formation, och konstaterar att beroende på hur staten väljer att möta de globala krafterna får detta konsekvenser för statens suveränitet, legitimitet och territoriella avgränsning. Vidare diskuterar Held och McGrew fram olika alternativ till hur den politiska makten kan möta, anpassa sig eller motsätta, dessa krafter. (Held & McGrew 2003 s. 21-37). Habermas, Held och McGrew förenas i sin ambition att ge förslag på strategier på hur staten kan möta en globaliserad värld.

Betraktar man den moderna staten som den styrande politiska enheten, av dåtid och nutid, representerad av en legitimt styrande enhet som väljas av en stats medborgare, kan en anpassning eller motsättning till globaliseringens effekter bli omvälvande för statens demokratiska förankring. Beroende på om staten väljer att anpassa eller motsätta sig globaliseringens effekter påverkar det statens suveränitet, legitimitet och territoriella avgränsning vilket i sin tur får konsekvenser på den politiska enhetens organisering. Genom att undersöka om styrande aktörer vill att staten ska anpassa till eller motsätta sig globaliseringens effekter kan det belysa hur stor den strukturella omvälvningen kan komma att bli. Detta är viktigt eftersom staten har varit den enhet som varit utgångspunkten för demokratisk förankring. Kan vi bli medvetna om hur styrande aktörer väljer att möta globaliseringens effekter kan vi utrusta oss med verktyg och kunskap som gör det möjligt att konstruera samhället med resultatet att den demokratiska förankringen inte försvinner.

Med utgångspunkt i detta följer en undran om hur den svenska staten väljer att möta dessa krafter. I den svenska demokratin sitter många på de ideologiska

svaren om statens organisation och funktion, men de främsta företrädarna för idéer och ideologiska ståndpunkter kan sägas vara riksdagspartierna. Hur argumenterar svenska partier för det ideala samhället och hur de ska tackla globaliseringens effekter? Genom att bringa klarhet i hur Socialdemokraterna, Moderata samlingspartiet och Sverigedemokraterna positionerar sig i sin syn på om staten ska anpassa sig eller motsätta sig globaliseringens effekter kan det belysas vilka idéer som existerar i det svenska politiska landskapet. Genom att undersöka detta kan studien ge samhället kunskap om den eventuella omgestaltning och omstrukturering staten står inför.

1.2 Problemformulering

1.2.1 Syfte och mål

Syftet med denna uppsats är att utreda om Socialdemokraterna, Moderata samlingspartiet och Sverigedemokraterna vill att staten ska anpassa sig till de globala krafterna, det vill säga om de vill öka sammanlänkningen, utbytet och beroendet med resten av världen, eller om partierna väljer att motsätta sig dessa krafter.

Målet är att ge väljare och samhällsintresserade en fördjupad bild av de effekter globaliseringen har på staten, samt att kartlägga vilka idéer och ideologiska ståndpunkter som uttrycks i det Socialdemokratiska, Moderata samlingspartiets och Sverigedemokraternas partiprogram i hur de vill möta globaliseringens effekter.

1.2.2 Frågeställning

För att nå mitt syfte och mål med denna uppsats utgår jag från följande frågeställning:

Hur vill Sverigedemokraterna, Socialdemokraterna och Moderata samlingspartiet att staten ska möta globaliseringens effekter?

Det jag konkret undersöker är: Vill Socialdemokraterna, Moderata samlingspartiet samt Sverigedemokraterna att svenska staten ska anpassa sig eller motsätta sig globaliseringens effekter?

1.3 Tidigare forskning

Som jag nämner i min bakgrund till denna uppsats har bland annat Held och McGrew forskat om globaliseringens effekter på det världssystem som existerar idag, alltså statssystemet. I deras böcker *Den omstridda globaliseringen* och *Global Transformations* (Held et al 1999) undersöker forskarna hur långtgående de globala effekterna är och hur det påverkar världssystemet. I boken *Den omstridda globaliseringen* för forskarna en diskussion om globaliseringens existens och dess effekter med utgångspunkt ur två sidor, globalisterna och skeptikerna. Globalisterna kan kortfattat beskrivas som de med en positiv inställning till globaliseringen och att världen går mot ett globalt styre. Globalisterna anser att staten bör anpassa sig till dessa globaliseringens effekter. Det andra fältet, skeptikerna, innehar en negativ bild av globaliseringen och dess inverkan på staten. Skeptikerna anser att stater bör motsätta sig dessa krafter. Med utgångspunkt i dessa två läger ger sig författarna in i diskussionen om politiska teorier för hur staten kan möta globaliseringens effekter.

Eftersom syftet med denna uppsats är att undersöka hur Socialdemokraterna, Moderata samlingspartiet och Sverigedemokraterna positionerar sig i sin syn på hur staten ska möta globaliseringens effekter ansåg jag att det var lämpligt att ta stöd i den forskning som Held och McGrew har bedrivit. Jag lutar mig mot dessa eftersom forskarna för en diskussion om globaliseringens effekter på staten, denna diskussion utmynnar i en redogörelse av olika politiska teorier om hur en stat kan möta dessa effekter. Genom att använda forskarnas teorier som analysverktyg vid partiernas partiprogram kan jag koppla partiernas idéer och ideologiska ståndpunkter till globalist- och skeptikerfälten. Eftersom min ambition är att undersöka om de vill anpassa eller motsätta sig globaliseringens effekter anser jag att de verktyg som forskarna konstruerat kan bidra till goda analysverktyg och ge mig fruktsamma resultat.

1.4 Disposition

Uppsatsen är indelad i fem delar. I den första delen behandlar jag bakgrund, problemområde, syfte och mål samt tidigare forskning. I den andra delen för jag en diskussion om valet av parti, material, metod, idealtyper, samt om validitet. I den tredje delen redogör jag för de teoretiska utgångspunkter jag har tagit i denna uppsats. I denna del redogör jag för teorier om hur staten påverkas av globaliseringen. Vidare motiverar jag i del tre valet av idealtyperna, liberal internationalism och etatism/protektionism. Den tredje delen avslutas med ett analyschema och en redogörelse av de operationella indikatorerna. Fjärde delen av uppsatsen utgörs av en analys av analysobjekten. Varje analyserat partiprogram

delas upp i fyra avsnitt där områden som utsatts för globaliseringens effekter behandlas. Femte avsnittet består av en sammanfattning av partiernas ståndpunkter samt ett klassifikationsschema, där läsaren ges möjlighet att schematiskt utläsa partiernas ståndpunkter. Vidare fortsätter avsnitt fem med slutsatser, där jag besvara min frågeställning, och avslutande reflektioner

2 Material och metod

2.1 Material

2.1.1 Val av partier

För att få en god inblick i vilken eller vilka politiska ideologier som formar det svenska politiska landskapet har jag valt att titta på de främsta företrädarna för politisk ideologi och statens styrning, riksdagspartier. Partierna jag valt för min undersökning representeras dels av den traditionella högern, i form av Moderata samlingspartiet, vänstersidan som representeras av Socialdemokraterna samt Sverigedemokraterna som inte anser sig vara en del av varken höger eller vänstersidan (Bäck & Möller 2003 s. 60-68, Sverigedemokraterna 1). Syftet med att välja partier från de traditionella höger- och vänstersidorna grundar sig i viljan av att täcka upp hela det svenska politiska landskapet. Vidare har dessa partier stort stöd och representeras, vid Sifos marsundersökning, av 66,3 procent, vilket gör dem inflytelserika aktörer i svensk politik (Sifo 1).

2.2 Val av material

Materialet för min studie kommer att utgöras av Sverigedemokraternas, Moderata samlingspartiets, och Socialdemokraternas politiska program. De respektive partiprogrammen ger uttryck för den politik partiet vill driva och de ideologiska mål partiet har. Partiprogrammet kan ses som en utgångspunkt utifrån vilket politiker driver sin politik. I dessa dokument bedömer jag därmed möjligheten att finna uttryck om statens möte med globaliseringens effekter som goda.

Materialet är tidsavgränsat till det partiprogram som är senast författat.

För att tydliggöra materialet vill jag påpeka att partierna själva inte nämner sina ideologiska program som ”partiprogram” utan använder olika namn. Sverigedemokraterna benämner sitt politiska program för Principprogram. Till Sverigedemokraterna har jag gjort ett tillägg i form av partiets valplattform inför EU-valet. I denna valplattform, som antogs 2013, klargjordes en EU-kritisk linje för partiet (DN 1). Eftersom principprogrammet är skrivet 2011 innehåller detta dokument inte det senare tillkomna EU-kritiska ställningstagandet. Det hade därför kunnat vara missvisande att utelämna detta dokument. Det Moderata

samlingspartiet har en mängd dokument tillgängliga som alla benämns som en del av partiprogrammet. I min mejlkontakt med Moderata samlingspartiet, där jag frågade dem vad de anser återge deras politiska ideologi bäst, rekommenderade de idéprogrammet och Handlingsprogrammet. Idéprogrammet anser de representera deras visionära åsikter och i Handlingsprogrammet återges partiets handlingsförslag. Enligt dem är det dessa som jag bör använda mig av vid en idéanalys av deras ståndpunkter. Socialdemokraterna benämner sitt partiprogram för Partiprogrammet. Namnen skiljer sig åt, men alla dokumenten innehåller ideologiska ställningstaganden.

2.3 Val av metod

Jag använder textbaserat material, i form av de valda partiernas partiprogram. Den idéanalytiska metoden är en god grund för en översiktlig textanalytisk studie, vilket går hand i hand med mitt uppsåt, att överblicka de politiska idéer och ideologiska ståndpunkter som präglar partiernas resonemang om statens möte med globaliseringens effekter.

Idéanalyser kan traditionellt kategoriseras som tre olika typer av idéanalyser: den beskrivande, den idékritiska samt den förklarande idéanalysen (Beckman 2005 s. 14). Vid den beskrivande idéanalysen är forskarens ansats inte att besvara en förklarande frågeställning, med *varför* som nyckelord i undersökningen, utan istället är det centrala i den beskrivande idéanalysen *vad* olika händelser och fenomen förmedlar. En beskrivande idéanalys kan sägas ha som uppgift att beskriva sådant som inte går att explicit utläsa ut materialet, utan via sortering och systematisering av de politiska budskapen kan läsaren förstå den förmedlade idén (Beckman 2005 s. 50). Den idékritiska ansatsen lägger fokus på att tolka hållbarheten, giltigheten och rimligheten i de förmedlade idéerna (Beckman 2005 s. 57). Den idékritiska ansatsens funktion är att ge forskaren verktyg att tolka de politiska budskapen och förstå de underliggande åsikterna och vilken betydelse argumenten har (Beckman 2005 s. 56-57, Bergström & Boréus 2012 s. 146-147). Vid den förklarande ansatsen belägger forskaren orsaken till ett fenomen genom att undersöka de politiska budskapen, i dessa budskap hittas de kausala mekanismerna (Beckman 2005 s. 81-82). I denna uppsats använder jag mig av en beskrivande idéanalys. Eftersom jag undersöker vilka idéer och ideologiska ståndpunkter som präglar partiernas uttryck lämpar sig en metod där idéer tolkas, systematiseras och sorteras för att bringa klarhet i materialet som den mest givande metoden.

En beskrivande idéanalys kan centreras runt aktörer eller idéer (Beckman 2005 s. 17). Eftersom min studie behandlar tre politiska partiers ståndpunkter kan det uppfattas som att det är idéerna och innehållet i dessa som är centrala. Men

eftersom det är vem som säger vad, snarare än själva idéns innebörd, är det aktörerna som blir centrala för min studie.

Vidare måste analysen utveckla verktyg för att en analys ska kunna genomföras. Dessa verktyg består av aspekter av de teorier jag använder mig av. Aspekterna kan skapas utifrån två alternativ. De kan skapas genom dimensioner eller genom idealtyper. Vid idealtyper konstruerar forskaren idealtypiska föreställningar utifrån en teori. Genom att fånga in det väsentliga i en ståndpunkt kan forskaren rekonstruera idealtypiska föreställningar och skapa ett idésystem (Beckman 2005 s. 28, Bergström & Boréus 2012 s. 150). Dock kan denna idealtypiska föreställning sakna motsvarighet i verkligheten eftersom de återger en extrembild av en teori. (Beckman 2005 s. 28-29). Det är därför viktigt att ha som utgångspunkt att idealtyperna bör innehålla ting som är jämförbara med verkligheten för att öka idealtypens relevans. Vidare bör också idealtyperna vara ömsesidigt uteslutande, uttömmande och vara varandras motsatser för att uppnå god relevans (Esaiasson et al 2012 s. 143-144). Vid användandet av dimensioner ämnar forskaren skapa olika tolkningar av ett påstående, genom att undersöka ett påstående från olika håll kan forskaren urskilja olika argument angående samma påstående (Beckman 2005 s. 25). Eftersom jag analyserar idéer i politiska program är det mest givande för studien att använda idealtyper. Detta anser jag eftersom idealtyper speglar det väsentliga i teorin och fångar upp de olika politiska budskapen i ett idésystem. Ett idésystem ger forskaren möjlighet att undersöka var det råder enighet och motsättningar i idéerna. Genom att skapa aspekter som berör globaliseringens effekter på staten, fångar jag upp området där partier ställs inför val hur staten ska möta globaliseringen. Fyra aspekter om globaliseringens effekter på staten konstrueras utifrån teorierna om liberal internationalism och etatism/protektionism, motivering och redogörelse av dessa görs under teoriavsnittet

2.4 Validitet

Att använda idealtyper ger forskaren goda möjligheter att kunna nå fram till en beskrivning av ett partis position i en fråga. Dock kan en tolkning av en bearbetad text stöta på validitetsproblem. Graden av validitet är ett mått på att det forskaren utger sig för att mäta är det undersökningen verkligen mäter. Ett validitetsproblem som kan uppstå när forskaren utför sin undersökning, är att det undersökta politiska budskapet rycks ur sitt sammanhang (Bergström & Boréus 2012 s. 82). Om forskaren inte är medveten om den kontext i vilket det politiska budskapet kommer till uttryck, utan snarare baserar sin tolkning på utdrag av meningar, kan detta leda till att forskaren missförstår helheten och återger en falsk bild av textmaterialet. För att undvika dessa validitetsproblem skapar jag mig en helhetsbild av det textmaterial jag använder. Genom att skapa en helhetsbild

frambringas en bild av den kontext i vilket texten författas. Genom detta tillvägagångsätt bedömer jag att risken för att meningar plockas ur sitt sammanhang minskar (Bergström & Boréus 2012 s. 30-31).

Vid användandet av en idékonstruktion kan budskap ryckas ur sitt sammanhang och inplaceras i fack vilket kan medföra en tånjning av politiska ställningstagande. Om inte de direkta idéer som uttrycks i texterna finner ett fack kan forskaren, i viljan av att bevisa sin slutsats, ”klämma” in ett budskap där det inte hör hemma (Bergström & Boréus 2012 s. 167). För att undvika detta skapar jag under mitt operationaliseringsavsnitt indikatorer, som beskriver det jag letar efter vid varje aspekt.

Ett annat problem som kan uppstå vid användandet av idéanalys som tolkningsverktyg består i att vi alla har en förförståelse och förutfattade meningar om saker och ting. Men jag bedömer att genom insikt om min förförståelse och de fördomar jag har, mot exempelvis partierna, kan jag göra mig själv medveten om dessa och undvika att låta dessa påverka mig och min tolkning. Kan jag bortse från dessa undviker jag således misstolkningar (Bergström & Boréus 2012 s. 31).

3 Teori

3.1 Diskussion om centrala begrepp

3.1.1 Vad är globalisering?

Inom forskarvärlden råder det, enligt Held och McGrew, ingen enighet om globaliseringens definition. Jürgen Habermas definierar globaliseringen som en process med ökad kommunikativt utbyte och ekonomisk transaktion mellan länder (Habermas 2000 s. 39-41). Anthony McGrew ger en liknande definition, där han inramar globaliseringen som en process där politiska och ekonomiska händelser får allt vidare efterverkningar och länders sammanslutning och beroende ökar. Globaliseringsprocessen karaktäriseras också av en ökad hastighet och mängd av informationsflöde. Denna process har enligt McGrew resulterat i att ting som händer i det lokala får globala konsekvenser och tvärtom, länder är med andra ord mer beroende av varandra (McGrew 2011 s. 16-18). I McGrews definition kan man skönja att dessa globaliseringseffekter är positiva. Likaså hos Habermas, med sitt fokus på utbyte och transaktioner. Andra forskare innehar en mer negativ bild av globaliseringen och är skeptiska till några av de argument som lyfts fram av Habermas och McGrew. Skeptikerna hävdar bland annat att globaliseringen inte är en globalt gynnande kraft, utan snarare bevis på en västlig påverkan på resterande delar av världen (Held & McGrew 2002 s. 11-19). Andra skeptiker hävdar att globaliseringsprocessen inte är något nytt och att världen är mindre öppen och sammanlänkad idag jämfört med i början av 1900-talet (Smith et al 2011 s. 10-11). Ett motargument mot skeptikernas påstående är framväxten av NATO, EU, FN och WTO, vilka är exempel på internationella sammanlänkande nätverk som vuxit fram under 1900-talet. Med utgångspunkt i framväxten av dessa nätverk väljer jag att använda mig av McGrews och Habermas definition. Vidare kommer jag att benämna den globaliseringsprocess som Habermas och McGrew talar om, det vill säga ökat beroende, utbyte och sammanslutning, som globaliseringens effekter

3.1.2 Vad är en stat?

För att ta reda på hur partierna vill möta globaliseringens effekter måste staten som politisk enhet definieras. Hague & Harrop definierar staten som en politisk

enhet avgränsad av ett territorium. Denna politiska enhet styrs av en regering som innehar auktoriteten att utöva makt inom staten. Dess auktoritet att utöva makt inom staten är en av de utmärkande egenskaperna för den moderna staten. En annan egenskap är att staten utgörs av en grupp människor, denna grupp utgörs av medborgarna (Hague & Harrop 2013 s. 13-15). Held med flera ger en liknande definition i sin bok *Global Transformation*. Dessa forskare anser att staten är ett territoriellt avgränsat område med våldsmonopol, en icke-personifierad ledarstruktur, innehar legitimitet genom val samt en nationell gemenskap (Held et al 1999 s. 45-49). Held och McGrew hävdar att den moderna staten, med dess territoriellt avgränsade enhet, har utgjort scenen för det politiska goda. Inom staten har de styrande rätt att bestämma om dess angelägenheter, suveränitet över territoriet. Den grupp som utgjorde den kollektiva viljan bestod av folket. Denna politiska gemenskap anses vederbörligen sammansatt och utgör det politiskt goda när gemenskapen delar en sociokulturell identitet, en förståelse av en gemensam kultur, gemensamt politiskt etos och delar ett gemensamt politiskt projekt (Held & McGrew 2003 s. 110-111).

Den moderna staten karaktäriseras, innan den har utsatts för globaliseringens effekter, av dessa forskare som en territoriellt avgränsad enhet bestående av en politisk gemenskap som innehar suveränitet och utgör gruppen för det politiskt goda. I det följande avsnitt är det globaliseringens effekter på denna enhet som undersöks.

3.2 Globaliseringens effekter på staten

Den ökade sammanslutningen, utbytet och beroendet mellan världens stater innebär att den moderna statens konstellation utmanas. Ett område som forskarna Held och McGrew anser påverkats av globaliseringens effekter är den politiska gemenskapen. Den politiska gemenskapen är den grupp av individer som inordnas under samma styre. I den moderna staten har den politiska gemenskapen tidigare utgjort grunden för vem som vederbörligen innehar makten (Held & McGrew 2003 s. 110). Som tidigare nämnt ansågs denna politiska gemenskap vara god, korrekt inrättad och avgränsad när den moderna statens gemenskap delade en sociokulturell identitet, en förståelse av en gemensam kultur, delade ett gemensamt politiskt etos och delar ett gemensamt politiskt projekt. (Held & McGrew 2003 s. 109-111).

Forskarna Held och McGrew hävdar att globaliseringen medfört ett ökat utbyte mellan länder med effekten att medborgare kan ta del av andra kulturer och gemenskaper (Held & McGrew 2003 s. 109-115). Vidare diskuterar Martin Albrow, liksom Held och McGrew, att den tekniska utvecklingen har inneburit att de statiska grupper som tidigare hade särpräglade gemenskaper numera utsätts för

omfattande influenser utifrån. Detta utbyte kan enligt forskaren leda till antingen en homogenisering av gemenskaper eller ett skapande av nya kulturer (Albrow 1996 s. 140, 144-149). Ett deltagande i andra gemenskaper leder till att individer identifierar sig med andra grupper utanför staten vilket kan leda till att individen värdesätter andra tillhörigheter än den territoriellt avgränsade gemenskapen. Eftersom det politiskt goda i den moderna staten utgjordes av gemenskapen inom staten, kan detta goda förändras då staten inte längre är lika avgränsad. En följd av detta är att det rätta i det politiskt goda inte längre grundar sig i den avgränsade staten (Held & McGrew 2003 s. 109-115).

Utöver den politiska gemenskapen diskuterar forskaren Jürgen Habermas att staternas suveränitet utmanas av globaliseringen. Den moderna staten ingår idag i ett globalt system med suveräna och autonoma stater. Habermas hävdar att detta system utmanas då stater ökar sitt beroende av varandra. Det ömsesidiga beroende har lett till att beslut som tas i ett område eller i en stat, kan få effekter i ett annat område eller i en annan stat. Stater har därmed förlorat kontrollen över sitt suveräna och autonoma område. Habermas hävdar att ett resultat av statens förlorade autonomi och suveränitet är framväxten av internationella organisationer som Nato och OECD, dessa kan ses som ett tecken på hur internationella organisationer skapar nya gränser och arenor för att täcka upp statens förlorade kontroll (Habermas 2000 s. 43-45).

Forskaren Aart Scholte är av samma uppfattning som Habermas. Aart Scholte redogör för hur länders suveränitet utmanas med globaliseringens effekter. Forskaren framhäver dock inte att den suveräna staten har eliminerats, istället anser han att länders suveränitet har utvecklats från den moderna statens modell till en form som är anpassad till globaliseringen och den sammanlänkning som dess effekter medfört. I denna anpassning menar Aart Scholte att länder delar med sig en del av sin suveränitet och inställer sig i ett världssystem med flera olika nivåer av beslutsfattande, exempelvis staten och EU som två olika beslutsnivåer (Aart Scholte 2000 s. 132-138).

Likt Habermas och Aart Scholte argumenterar Andrew Linklater för att statens suveränitet har förändrats. Linklater påstår att det ökade samarbetet mellan länder har resulterat i att stater, speciellt små, förlitar sig på internationella institutioner eftersom sammanlänkningen har resulterat i försämrade förmåga att påverka de områden som blivit globaliserade (Linklater i Baylis s. 538-539).

Held och McGrew argumenterar att den moderna statens sammankoppling och utbyte med över-, mellan- och transnationella organisationer har nått en nivå där staten inte längre är i kraft att besluta om dess framtid (Held & McGrew 2003 s. 36-37). Vidare diskuterar Held och McGrew hur den ökade sammanlänkningen har resulterat i ett minskat statligt handlingsutrymme i ekonomiska sammanhang. Den minskade statliga makten över ekonomin skulle kunna resultera i en ekonomisk organisering som står över staterna, en global ekonomi (Held & McGrew 2002 s. 54-55).

Det kan konstateras att globaliseringen har inneburit en ökad grad av utbyte, beroende och sammankoppling mellan länder. Denna process har påverkat staten

på fyra områden. Det första är konstellationen av den politiska gemenskapen. Det andra området är statens suveränitet. Den tredje aspekten behandlar ekonomisk styrning. Det fjärde området, som till viss del tangerar det andra och tredje området, är globaliseringens påverkan på den arena var politiska beslut tas. Dessa fyra områden verkar som analysaspekter vid kommande idealtypsframställning.

3.3 Diskussion om valda teorier

De teorier som jag har valt att skapa idealtyperna utifrån är liberal internationalism och etatism/protektionism. Varför valde jag dessa teorier? Valet gjorde jag efter att Held och McGrew i sin bok *Den omstridda globaliseringen* beskrivit sex teoretiska fält som förklarar politiska strategier om hur staten kan möta globaliseringens effekter. Dessa fält utgörs av nyliberalism, liberal internationalism, institutionella reformister, globala omdanare, etatism/protektionism och radikaler. Dessa sex idealtyper kopplas till två differentierande fält. Fältet som är ”för globaliseringen”, det vill säga de som vill anpassa samhällets organisering till en värld av mer sammanslutning, utbyte och beroende, och fältet som är ”mot globaliseringen”, som innehar en mer skeptisk syn av globaliseringens effekter, och vill motsätta sig dessa. Eftersom min ambition är att undersöka hur partierna vill möta globaliseringens effekter på staten ansåg jag att dessa idealtyper låg i linje med min ambition. I denna uppsats saknar jag dock möjligheten att använda mig av alla sex idealtyper som författarna redogjorde för i sin bok eftersom omfattningen av ett sådant arbete hade överstigit gränserna för denna uppgift. Istället har jag fokuserat på teorierna Liberal internationalism och etatism/protektionism. Jag har valt dessa teorier eftersom dem kan kopplas till de två fälten, globalister och skeptiker, och förklarar hur staten kan möta globaliseringens effekter. Genom att välja idealtyper som representerar de respektive fälten skapar jag verktyg som tar reda på om partierna vill motsätta sig eller anpassa sig till globaliseringens effekter (Held & McGrew 2003 s. 122). I uppsatsen benämner jag vidare etatism/protektionism som enbart etatism.

Varför dessa två idealtyper och inte de andra? Författarna konstruerade sex olika idealtyper gällande hur staten kan möta globaliseringens effekter. Jag anser att det är viktigt att förstå att idealtyper är en konstellation av en teoris huvudsakliga ståndpunkter och kan därmed redogöra för extrema sådana. Det kan tänkas att eftersom det globala systemet består av stater kan vissa av de idealtyper som forskarna framställer inte ligga inom ramen för vad som rimligen kan uttryckas i detta system och av partierna. Eftersom liberal internationalism och etatism i mer eller mindre grad uttrycks som identifikationsmarkörer i de partipolitiska programmen undviker jag risken att använda mig av alltför extrema

idealtyper (Sverigedemokraterna 2011 s. 3, Socialdemokraterna 2013 s. 3, Moderaterna 2013a s. 8).

Teorierna om etatism och liberal internationalism kopplar jag till andra teorier som inordnas under samma fält och som ligger i linje med de ståndpunkter som uttrycks i denna uppsats. Detta gör jag för att visa att etatism och liberal internationalism går att koppla till andra teoretiska fält, en koppling som kan göra förståelsen av teorierna lättare, samt att det visar på den bredd som de ger uttryck för. I denna uppsats kopplar jag nationalism och realism till etatism. Till liberal internationalism kopplar jag radikal liberalism, liberalism och kosmopolitism.

3.4 Idealtyper

3.4.1 Liberala internationalister

Som en subdisciplin till liberalismen finner vi liberal internationalism. Denna teori är en del av liberalismens discipliner inom internationella relationer (Jahn 2013 s. 13). Liberal internationalism placerar in sig i det fält som inte motsätter sig globaliseringens effekter, det vill säga globalisterna. Istället anser forskare inom liberal internationalism att det ökade ömsesidiga beroendet mellan stater världen över resulterat i ett behov av samarbete. Genom att strukturera en global styrning, där staters samarbete är centralt, kan världen möjliggöra mekanismer för att göra det ömsesidiga beroendet framgångsrikt (Held & McGrew 2003 s. 125-126). Samarbetet ska i sin tur byggas på en grund av gemensam etik, samråd, transparens och ansvarsutkrävande, med andra ord demokratiska principer (Held et al 1999 s. 447-449).

För att samarbetet mellan stater ska vara harmoniskt, föreslås att internationella institutioner och lagar verkar i det globala samarbetet. De liberala internationalisterna framhäver att en reform av FN-systemet skulle kunna innebära en bas för detta samarbete. Genom att FN-systemet byggs upp av regionala organisationer kan det komma närmare individer. Ett sådant närmande skulle innebära ökade möjligheter för individer att göra sin röst hörd, att delta i den politiska processen samt göra det enklare att befästa mänskliga rättigheter och skyldigheter (Jahn 2013 s. 73-74, Held & McGrew 2003 s. 126-127).

Inom en annan av liberalismens subdiscipliner finner vi den radikala liberalism. Denna teori anser, precis som de liberala internationalisterna, att det globala systemet bör reformeras med motiveringen att det bör komma närmare individer. De radikala liberalerna hävdar att om den globala styrningen kan närma sig individer, möjliggörs en länk mellan individer, stat och det globala. En sådan länk ökar möjligheterna för människor att göra sin röst hörd och medverka i politiken (Baylis et al 2011 s. 110-111). I detta område kan de båda subdisciplinerna knytas an till den klassiska liberala teorin, där strävan efter ett

system där alla medborgare äger samma rättigheter och skyldigheter är ett genomgående mål med fokus på mänskliga rättigheter (Jahn 2013 s. 28).

Det ska också tilläggas att ekonomiskt utbyte anses ge goda möjligheter för att ett globalt samarbete ska vara lyckosamt. Ett ekonomiskt utbyte kan möjliggöras genom att länder instiftar frihandelsreformer (Jahn 2013 s. 23-24).

Liberal internationalism strävar alltså efter ett samarbete mellan stater, som bygger på folkets deltagande genom regeringar och genom internationella organisationer och regimer. Ett större individdeltagande i den globala politiska processen skulle leda till en gemenskapskänsla som skulle sträcka sig utanför statens gränser. En sådan gemenskapskänsla skulle innebära att individer reflekterar över den mångfald som existerar. Genom individers deltagande i en global politisk process skulle inte längre staterna vara grunden för en persons rättigheter, utan dessa skulle garanteras av internationella regelverk. Det politiskt goda vid en sådan mångfald skulle härledas ur det globala, med mänskliga rättigheter och ett gemensamt ansvar som förenande i politiska gemenskapen (Held & McGrew 2003 s. 112-119,126-128). Denna uppfattning delas av de kosmopolitiska teoretikerna Vertovec och Cohen, som lyfter fram hur stater bör samarbeta med varandra för att rättigheter, fri vilja och förnuft ska sättas i centrum. Genom att bilda en global demokrati kan världen gå ifrån ett system som grundar sig i rättigheter sprungna ur medborgarskap (Vertovec & Cohen 2002 s. 16-17).

Vägledande etiska principer

Mänskliga rättigheter, gemensamt ansvar

Vem ska styra?

Folket genom regeringar, ansvariga internationella regimer och organisationer

Nyckelreformer

Internationell frihandel, uppbyggnad av transparenta och öppna internationella styrsystem

Metod för politisk förändring

Stärkta garantier för mänskliga rättigheter, reform av global styrning

3.4.2 Etatism

Till det skeptiska fältet kopplar Held och McGrew etatism. Denna teori förklarar hur staten ska möta globaliseringens effekter med ett statscentrerat perspektiv och innehar en negativ bild av globaliseringens effekter.

Teoretiker inom detta fält anser att globaliseringens effekter är överdrivna och har inte lett till att statens makt minskat. Istället anses staten vara den

viktigaste enheten för styrning, och dess förmåga att utöva styrning ska utökas (Held & McGrew 2003 s. 134-136). Åsikten om att staten är och ska vara den centrala och viktigaste enheten i ett globalt system återkommer inom realism. En parallell kan dras till en av realismens grundläggande utgångspunkter, statism. Dunne och Schmidt diskuterar hur realister inte anser internationella organisationer, företag och nätverk som något bestående utan det är staten som är den bestående internationella aktören och den som styr politiken (Baylis et al 2011 s. 89-94). Precis som realism uttrycker etatism vikten av statens som en varaktig och handlingskraftig aktör i det globala systemet (Held & McGrew 2003 s. 135).

Statens förmåga att styra länder anses viktigt eftersom denna kan ge trygghet till sina medborgare, välfärd och bidra med ekonomiska reformer för att möta den ekonomiska liberaliseringen. Eftersom staten anses vara den enhet som garanterar trygghet, välfärd och reformer existerar en skepsis mot internationella organisationer. Internationella institutioner anses inte ha möjligheten att vara lika effektiva i att styra välfärd, garantera trygghet och arbeta igenom reformer, varför bör underkastelse av dessa undvikas. Det ska dock nämnas att det klassiska ekonomiska handlandet inom den protektionistiska teorin, med handelsrestriktioner och motstånd av frihandel inte gör sig gällande i detta fält. Istället är det de protektionistiska argumenten om en stark stat med motiveringen att med denna kunna möta en internationellt öppen ekonomi som gör sig gällande här (Held & McGrew 2003 s. 134-136).

Ett annat argument för vikten av statens centrala roll anser etatister vara den mångfald av olika kulturer och traditioner som styr världens stater. Statens intresse bör prioriteras eftersom endast då kan staten garantera att den inte underställs andra staters kultur och tradition. Om staten skulle underställa sig internationella institutioners styre skulle en hegemonisk stat kunna utöva stort inflytande på den enskilda staten och förändra dess unika drag, något som bör undvikas. Vid detta argument återkommer alltså denna teoris skepsis mot internationella organisationer (Held & McGrew 2003 s. 136-137). Paralleller till detta argument kan dras till nationalism och Robert Audis diskussion om hur teoretiker i den nationalistiska teorin sätter statens intresse i första hand. Med motiveringen att den egna statens kultur och industri är överlägsna andras argumenterar nationalisterna för att statens intresse bör sättas främst (Audi 2009 s. 366-372).

Teoretiker inom etatism lyfter även fram vikten av att en stat innehar en gemensam kultur, tradition, religion eller ett språk. Dessa ting skapar en känsla av att folket inom staten har ett gemensamt öde och ett gemensamt etos. En känsla av att inneha ett gemensamt öde och ett gemensamt etos anses vara modellen för hur ett lands kollektiva vilja kan samarbeta (Held & McGrew 2003 s. 110-111,136). Värdet av att staten har särskilda egenskaper kommer även till uttryck i den nationalistiska teorin. I denna teori anser forskare att staters olikheter ska fostras och bevaras för att skapa harmoni med motiveringen att det är genom individens delaktighet i statens gemenskap som människan kan uppnå frihet (Kedourie 1995 s. 88,101).

Vägledande etiska principer

Nationella intressen, gemensam sociokulturell identitet och gemensam politiskt etos

Vem ska styra?

Staten och folket

Nyckelreformer

Förstärkta möjligheter för staten att styra, internationellt politiskt samarbete (då det är nödvändigt)

Metod för politisk förändring

Reformer inom staterna

3.5 Schematisk framställning av idealtyperna

Tabell 1

	Liberal internationalism	Etatism
<i>Vägledande etiska principer</i>	Mänskliga rättigheter, gemensamt ansvar	Nationella intressen, gemensam sociokulturell identitet och gemensam politiskt etos
<i>Vem ska styra?</i>	Folket genom regeringar, ansvariga internationella regimer och organisationer	Staten och folket
<i>Ekonomiska nyckelreformer</i>	Internationell frihandel, uppbyggnad av transparenta och öppna internationella styrsystem	Förstärkta möjligheter för staten att styra, internationellt politiskt samarbete (då det är nödvändigt)
<i>Metod för politisk förändring</i>	Stärkta garantier för mänskliga rättigheter, reform av global styrning	Reformer inom staterna

(Held & Mcgrew 2003 s. 140-141)

3.6 Operationalisering av idealtyperna

Idealtyperna ger uttryck för två sätt hur staten kan möta globaliseringens effekter. Globaliseringens effekter på staten kan skönjas på gemenskapen, styrning, ekonomin och vilken arena som används för politisk förändring. För att undersöka hur partierna vill möta globaliseringens effekter på dessa områden analyserar jag, vid kommande kapitel, uttalanden i partiprogrammen. För att kunna göra dessa aspekter mätbara operationaliserar jag nu dessa.

Vid aspekten om *vägledande etiska principer* söker jag efter uttryck som angår vad som är vederbörligt vid konstruktionen av den politiska gemenskapen, med andra ord, de individer som lever med varandra. Jag letar efter uttryck om vad som anses vara vederbörligt när individer ska förenas i en gemenskap. Vilka värden är det partierna lyfter fram som viktiga för skapandet av denna politiska gemenskap och med vilka medel ska gemenskapen förenas?

Den andra aspekten, *vem ska styra*, söker jag efter uttryck om vem eller vilken instanser, staten, regering, internationella organisationer, som ska få styra. Jag letar också efter ståndpunkter som uttrycker var makten ska ligga. Vidare undersöker denna aspekt inställningen mot samarbete med andra stater, d.v.s. vid mellan-, trans- och överstatligt samarbete.

Vid den tredje aspekten söker jag efter uttryck som behandlar *ekonomiska nyckelreformer*. Det vill säga vilka ekonomiska reformer staten ska göra för att möta globaliseringens effekter, vilka reformer som är de mest centrala. Var ska de ekonomiska besluten tas och vem ska kontrollera det ekonomiska flödet?

Vid den fjärde aspekten, *metod för politisk förändring*, letar jag efter uttalanden som rör den politiska förändringen. Här letar jag efter uttryck som beskriver vilka redskap eller vilken arena som ska användas vid förändring.

4 Resultat och analys

4.1 Analys av Socialdemokraternas partiprogram

4.1.1 Vägledande etiska principer

”Socialdemokratins demokratisyn känner inga nationsgränser. Målet är en global gemenskap grundad på demokratins ideal” (Socialdemokraterna 2013 s. 5) – skriver Socialdemokraterna under rubriken ”den demokratiska socialismen” (Socialdemokraterna 2013 s. 4). Det Socialdemokratiska partiet vill bygga ett samhälle på demokratiska ideal. Genom att ge alla samma rätt och möjlighet till att påverka, och samma skyldighet att ta ansvar, kan vi tillsammans bygga det goda samhället (Socialdemokraterna 2013 s. 3-4). Vidare uttrycker sig partiet enligt följande: ”Socialdemokratien vägrar acceptera att någon makt på grund av politiska eller ekonomiska intressen kränker de mänskliga rättigheterna” (Socialdemokraterna 2013 s. 23).

Partiet uttrycker att det goda samhället kommer från alla individers möjlighet att påverka och ta ansvar. När individer går samman och tillsammans förändrar, kan samhället förbättras. Partiet uttrycker att dessa demokratiska principer inte bör kränkas av nationer och politisk eller ekonomisk makt. Istället vill Socialdemokraterna, med fokus på de demokratiska principerna, tillgodose allas intressen och uttrycker en vilja av att samhället ska byggas av en global gemenskap. Eftersom Socialdemokraterna vill bygga en global gemenskap utifrån demokratiska principer konstaterar jag att det vederbörliga för en politisk gemenskap för partiet bygger på demokratiska principer om ansvarstagande, rättigheter och möjligheter. Dessa vägledande etiska principer anser jag ligga i linje med en liberal internationalistisk ståndpunkt.

4.1.2 Vem ska styra?

Vad gäller partiets inställning om vem som ska styra kan jag konstatera att Socialdemokraterna erkänner att globaliseringen har inneburit att länder idag är mer beroende av varandra än tidigare vilket har inneburit en förflyttning av makt från den moderna staten (Socialdemokraterna 2013 s. 14,16). Partiet erkänner också att med denna maktförflyttning har nya globala problem uppstått. För att möta dessa problem föreslås ett utökat samarbete mellan stater (Socialdemokraterna 2013 s. 16). Det Socialdemokratiska partiet uttrycker sig

exempelvis enligt följande: ”Internationaliseringen innebär också nya utmaningar för den demokratiska delaktigheten. Många politiska beslut, som tidigare kunde tas på nationell nivå, kräver idag internationella överenskommelser och gränsöverskridande lagstiftning.”(Socialdemokraterna 2013 s. 14). Samt: ”Vi anser att hela FN-systemet bör reformeras för att åstadkomma en demokratiskt uppbyggd, global beslutsorganisation som bättre återspeglar förhållandena i dagens värld. FN ska i aktiv dialog med de globala folkrörelserna vara den ledande aktören för de mänskliga rättigheterna, i bekämpandet av fattigdomen och i klimat- och miljöarbetet.”(Socialdemokraterna 2013 s. 24).

Detta anser jag vara exempel på liberalinternationalistiska uttryck. Eftersom partiet vill reformera FN och ge internationella överenskommelser och gränsöverskridande lagstiftning större inflytande över staten tolkar jag det som att partiet är beredd att ge ifrån staten makt i förmån för dessa. Detta är tecken på hur partiet anser att den globala styrningen bör organiseras av beslutsfattande organ i olika skikt, med staten, FN och internationella överenskommelser och gränsöverskridande lagstiftning som medverkande aktörer. Detta är i linje med den liberalinternationalistiska idealtypen.

4.1.3 Ekonomiska nyckelreformer

För att möta de ekonomiska utmaningar som globaliseringen för med sig anser Socialdemokraterna att det internationella ekonomiska systemet bör byggas på frihandelsavtal ledda av internationella styrsystem (Socialdemokraterna 2013 s. 24-25). Partiet uttrycker sig enligt följande: ”Frihandel är ett av de viktigaste instrumenten för att främja en global ekonomisk utveckling, men den förutsätter rättvisa spelregler i det internationella handelssystemet.” (Socialdemokraterna 2013 s. 25). Samt: ”En central del i detta arbete är att i olika internationella organisationer verka för ett globalt ekonomiskt regelverk, som bygger på respekt för demokratin, social rättvisa och hänsyn till miljön” (Socialdemokraterna 2013 s. 25) – skriver partiet vid frågan hur staten ska tackla globaliseringens utmaningar (Socialdemokraterna 2013 s. 25).

Partiet erkänner att staten inte längre är kapabel till att organisera ekonomisk styrning eftersom globaliseringens effekter har minskat statens utrymme att påverka. Socialdemokratins lösning på detta är att organisera ekonomin på en global nivå. Denna organisering ska ske genom frihandel samt genom uppbyggande av demokratiska regelverk. Genom att organisera den globala ekonomin med frihandelsreformer och internationella demokratiska styrsystem kan världen möta den minskade kontroll över ekonomin som globaliseringen inneburit, samt möjliggöra god ekonomisk utveckling. Partiets vilja av att den globala ekonomin ska utgöras av internationell frihandel kontrollerad av internationella styrsystem anser jag ligga i linje med den liberalinternationalistiska ståndpunkten.

4.1.4 Metod för politisk förändring

”Vi vill att de internationella institutionerna, både de regionala och de globala, ska bli effektiva redskap för frihet, demokrati, rättvisa och hållbarhet” (Socialdemokraterna 2013 s. 23) - skriver Socialdemokraterna under rubriken ”alla människors frihet, hela världens fred” (Socialdemokraterna 2013 s. 23). Under samma rubrik talas det också om hur mänskliga rättigheter är förutsättningen för demokrati i världen och för kvinnors och barns ställning (Socialdemokraterna 2013 s. 23). ”De internationella institutionerna måste ha kraft att kontrollera och balansera det globala kapitalet och utvecklas till redskap för demokrati, rättvisa och hållbarhet” (Socialdemokraterna 2013 s. 5). Partiet nämner också hur demokrati bör spridas över världen och där alla individer kan gå samman och erhålla politiska rättigheter (Socialdemokraterna 2013 s. 5).

Partiet anser att de internationella institutionerna ska ges större möjlighet att kunna sprida och övervaka mänskliga rättigheter världen över. Jag tolkar detta som att partiet är villiga att ge ifrån staten makt i förmån till internationella institutioner. En sådan maktförflyttning skulle förändra den globala styrningen, från ett fokus på staten till de internationella institutionerna. Dessa institutioner ska verka för demokrati och mänskliga rättigheter och öka möjligheten för individer att ta del av samma rättigheter. Jag tolkar partiets vilja att öka internationella institutioners möjlighet att påverka som ett tecken på att dessa är garantier för mänskliga rättigheter, om dessa institutioner kan skapa en bas av rättigheter kan sedan demokrati utvecklas. Eftersom partiet strävar efter en ny global styrning med fokus på ökade garantier för demokrati och mänskliga rättigheter kan det konstateras att partiet ger uttryck för att politisk förändring ska ske med på en arena där mänskliga rättigheter garanteras, detta ligger i linje med liberal internationalistiska ståndpunkter.

4.2 Analys av Sverigedemokraternas partiprogram

4.2.1 Vägledande etiska principer

Sverigedemokraterna anser att nationen och den nationella identiteten är grunderna till Sveriges demokrati och fredliga utveckling. Genom att bevara nationen och sätta dess intresse i första hand kan staten garanteras ett väl fungerande samhälle och fortsatt god utveckling. Kulturimpulser som inte anpassar sig till den svenska identiteten avfärdas eftersom dessa kan få negativa konsekvenser på den nationella identiteten (Sverigedemokraterna 2011 s. 3,10, 14-15). Partiet uttrycker sig enligt följande: ”Vi ser således förekomsten av en gemensam nationell och kulturell identitet bland befolkningen i staten som en av

de mest grundläggande hörnstenarna i en stark och väl fungerande demokrati”. (Sverigedemokraterna 2011 s. 5). Samt: “en stark nationell identitet och ett minimum av språkliga, kulturella och religiösa skillnader har en gynnsam effekt på sammanhållningen, tryggheten och stabiliteten inom ett samhälle” (Sverigedemokraterna 2011 s. 7).

Jag konstaterar att partiet värderar nationens och dess gemenskaps intressen i första hand. Detta konstaterande gör jag eftersom partiet anser att det är viktigt för staten att bevara den nationella identiteten och kulturen, med motiveringen att detta leder till en känsla av gemenskap. En gemenskap, byggd på en unison kultur och nationell identitet, resulterar i en väl fungerande stat där medborgare visar solidaritet med varandra. Partiets etatistiska linje blir än tydligare vid deras argumentation mot globala kulturimpulser. Dessa förkastas om inte den kulturella impulsen sker med statens uttryckta vilja. Partiet verkar således inte se intryck utanför staten och bredare mångfald som något positivt utan vill bevara staten dess särpräglade egenskaper. Jag kan konstatera, utifrån partiets uttalande, att nationens intresse ska sättas främst och en gemenskap är vederbörligen inrättad när den bygger på en gemensam kultur och nationell identitet. Dessa ståndpunkter anser jag ligga i linje med etatism.

4.2.2 Vem ska styra?

När problem blir globala måste också bekämpandet av dem ges en global plattform” (Sverigedemokraterna 2011 s. 32) – uttrycker Sverigedemokraterna i sitt partiprogram när de behandlar staten och omvärlden. Partiet ger uttryck för att det finns ett behov av att samarbeta, men endast när problem når en global nivå. Partiet uttrycker sig enligt följande: ”Vi ser med stark skepsis på samarbeten som tar sig överstatliga former, det vill säga då det bildas en politisk union, vars konstitution står över medlemsstaternas.” (Sverigedemokraterna 2011 s. 32). Motståndet motiveras genom att statens suveränitet minskar samt att de enskilda folken inte är delaktiga i beslutsfattandet vid underställande av överstatliga organisationer (Sverigedemokraterna 2011 s. 32). Vidare uttrycker sig partiet enligt följande ”Sverigedemokraterna anser att staten är nödvändig för att på ett effektivt sätt kunna administrera nationens inre liv, upprätthålla goda relationer med omvärlden och i kraft av sitt våldsmonopol skydda nationen mot inre och yttre hot” (Sverigedemokraterna 2011 s. 13).

Jag kan konstatera att partiet är skeptiskt mot överstatligt samarbete och internationella organisationer. Partiet uttrycker istället att staten bör vara den väsentliga, beslutsfattande enheten och bör inte underställa sig överstatliga samarbeten. Staten ska inte underställa sig överstatligt samarbete och internationella organisationer eftersom individer kan mista sin demokratiska plattform. Partiet anser att endast vid en statlig enhet ges folket möjlighet till att vara delaktiga i beslutsfattandet. Detta är exempel på etatistiska ståndpunkter eftersom bara när statens intresse sätts främst och folket inom staten är delaktiga i

beslut kan det goda samhället skapas. Dock anser partiet att när problem blir globala ska de bekämpas på en global plattform. Detta skulle kunna tolkas som ett tecken på att partiet ser en vinning i att ge ifrån sig makt till förmån för en global plattform. Men eftersom partiet anser att denna plattform ska utgöras av ett samarbete och inte ett underställande av överstatliga eller internationella organisationer är statens roll fortsatt central, likt den etatistiska idealtypen. Det är också värt att lägga fokus på att partiet uttrycker att ”när problemen når” (Sverigedemokraterna 2011 s.32), med fokus på när, kan det tolkas som att partiet förmedlar en syn på att alla problem skapas av staterna och blir de tillräckligt allvarliga flyttas de upp till en global nivå. Till skillnad från en liberal internationalistisk linje, där man anser att problem skapas på den globala nivån, uttrycker partiet en ståndpunkt om att det är staten som skapar problemen och det är den som är den centrala aktören, med denna statssyn blir partiets etatistiska linje än tydligare.

4.2.3 Ekonomiska nyckelreformer

Sverigedemokraterna erkänner den svenska statens omvärldsberoende och anser att ekonomiskt samarbete ligger i statens intresse. Detta samarbete ska dock inte, precis som jag nämnde vid punkt 4.2.2, ta sig en överstatlig form. Partiet uttrycker sig enligt följande i sin syn på vilka ekonomiska reformer som ska drivas: ”Sverigedemokraterna är i grunden positiva till frihandel, men menar samtidigt att begränsade möjligheter att göra avsteg från denna princip måste finnas”(Sverigedemokraterna 2011 s. 24). Samt: “Sverigedemokraterna anser att det är viktigt att handla med vår omvärld, vilket såklart inkluderar länderna i EU. Därför vill vi istället för ett överstatligt EU ha frihandelsavtal med Europa, i likhet med det som exempelvis Schweiz har.” (Sverigedemokraterna 2013 s. 11).

Partiet är positivt inställda till frihandel, och ser statens nytta av samarbete. Dock anser partiet att den svenska staten bör undvika överstatliga samarbeten, ett uttalande som återkommer i deras skepsis mot EU. Partiet vill lämna EU eftersom den ekonomiska unionen intagit en överstatlig form. Dock vill partiet fortsätta med de frihandelsavtal som var gällande vid unionsmedlemskapet. Även om partiet ger uttryck för frihandelsreformer, som skulle kunna ligga i linje med den liberal internationalistiska ståndpunkten, är det fortsatt staten som är den centralt styrande enhet och därmed tolkar jag inte denna reformvilja som liberal internationalistisk. Med utgångspunkt i partiets vilja av frihandel med ökat statligt inflytande konstaterar jag att partiet ger uttryck för etatistiska ståndpunkter.

4.2.4 Metod för politisk förändring

I frågan om på vilken arena politisk förändring ska ske för att möta globaliseringens effekter uttrycker sig Sverigedemokraterna i sin valplattform till

EU enligt följande: "Sverigedemokraterna vill omförhandla EU-medlemskapet följt av en folkomröstning för att säkerställa att det är Sveriges folkvalda som har sista ordet rörande beslut som påverkar det svenska folket" (Sverigedemokraterna 2013 s. 4). Samt: "Sverigedemokraterna vill verka för att EU skrivs ut ur grundlagen i väntan på en folkomröstning." (Sverigedemokraterna 2013 s. 4). I partiprogrammet uttrycker sig partiet enligt följande: "Vi kan också konstatera att historiska försök med att bygga starka kollektiv som är större än nationen ofta har misslyckats" (Sverigedemokraterna 2011 s. 7).

Eftersom partiet vill omförhandla medlemskapet med motiveringen att ge de svenska beslutsfattarna mer makt kan det konstateras att partiet inte vill styras på en global, överstatlig nivå. Istället vill partiet, genom att skriva ut EU från grundlagen, ge svenska beslutsfattare mer makt. Denna maktförflyttning kan tolkas som ett uttryck för att staten bör vara den arena där reformer sker. Viljan av att staten ska vara den arena där politisk förändring ska ske motiveras genom partiets skepsis mot stora kollektiv av nationer. Partiet anser att den ensamma nationen är mer kontinuerlig och har större chans att överleva än stora kollektiv av nationer. Med utgångspunkt i partiets vilja av att reformer ska ske inom staten och att politisk förändring inte ska ske utanför nationen konstaterar jag att partiet ger uttryck för etatistiska ståndpunkter.

4.3 Analys av Moderata samlingspartiets partiprogram

4.3.1 Vägledande etiska principer

Det Moderata samlingspartiet uttrycker inte specifika ståndpunkter om vad de anser vara vederbörligt för inrättande av en politisk gemenskap. Däremot erkänner partiet att globaliseringens effekter har inneburit att kulturella och nationella gränsers betydelse har minskat. Denna utveckling anser partiet att Sverige ska vara en del av (Moderaterna 2013a s. 11). Även om det inte finns direkta kopplingar mellan den politiska gemenskapen och vilka etiska principer som skapar den uttrycker partiet sig om vilka centrala värderingar partiet står bakom. Partiet skriver följande: "Friheten är vår grund och tillsammans med trygghet och rättvisa har den en särställning bland våra värderingar" (Moderaterna 2013a s. 10). Samt: "Det är idén med EU som vi ansluter oss till, inte institutionen som sådan" (Moderaterna 2013a s. 22). Med "idén med EU" syftar partiet till principerna om öppenhet, rörlighet och samarbete.

Partiet värderar frihet, trygghet och rättvisa som de viktigaste principerna för vårt samhälle. Genom globaliseringens effekter kan dessa värderingar spridas. Partiets vilja av att vara delaktig i globaliseringsprocessen och deras tro på EU ser jag som tecken på att partiet inte anser att den politiska gemenskapen ska vara

avgränsad av statens territoriella gränser. Eftersom partiet vill vara med i processen om att bryta ner kulturella och nationella gränser, samt EU:s idé om rörlighet, underminerar partiet statens förmåga att skapa en avgränsad politisk gemenskap. Istället är deras principer om öppenhet mot omvärlden, frihet, rättvisa, trygghet och rörlighet, centrala. Dessa principer tolkar jag som en vilja av att bilda gemensamma värden som står över staten, globala värden. Därmed kan jag konstatera att partiets vägledande etiska principer ligger i linje med liberal internationalistiska ståndpunkter.

4.3.2 Vem ska styra?

Det Moderata samlingspartiet anser att samarbete mellan stater är något positivt och något som svenska staten bör söka sig till. Med motivationen att länder tillsammans kan göra sina röster hörda, kan de också bilda en tillräckligt stark röst för att påverka. Partiet vill gärna utvidga EU och anser att unionen bör omfatta fler länder och ta större plats i svenska staten (Moderaterna 2013a s. 21-22). Partiet ser också att det är nödvändigt med internationella överenskommelser för att effektivt kunna möta problem som staten inte enskilt kan hantera. (Moderaterna 2013b s. 40, Moderaterna 2013a s. 21-22). Partiet skriver följande: ”Nya Moderaterna är i grunden positiva till en gemensam valuta inom EU” (Moderaterna 2013b s. 41). Samt: “Det behövs ett starkt samarbete för att lösa gemensamma problem såsom hot mot miljön och stabiliteten i de finansiella systemen” (Moderaterna 2013b s. 40).

Partiet ger vid dessa uttalanden uttryck för en vilja att gemensamt med andra länder komma till rätta med problem som staten inte längre råder över. Partiet uttrycker att det är tillsammans, genom internationella institutioner och regelverk, som stater kan komma till bukt med dess minskade inflytande. Vidare uttrycker sig partiet positivt till ett svenskt inträde i den europeiska valutaunionen. Dessa uttryck tolkar jag båda som viljor av att ge ifrån staten makt att styra till förmån för internationella institutioner och regelverk. Denna maktförflyttning motiverar partiet genom att det skulle ge samhället större möjlighet att möta problem som ett ökat utbyte medfört. Det ska dock nämnas att partiet sällan lyfter argument för styrning på global nivå utan jag tolkar det som att partiet anser att EU är den viktigaste plattformen för gemensamma överenskommelser. Eftersom partiet vill ge ifrån sig makt till förmån för internationell eller europeisk styrning ger de uttryck för liberalinternationalistisk ståndpunkt.

4.3.3 Ekonomiska nyckelreformer

Det Moderata samlingspartiet uttrycker att globaliseringen har inneburit ökade möjligheter för världen att gå från fattigdom till välstånd. Genom frihandelsreformer och samarbete skapas verktyg som gör det möjligt för världen

att förbättra både den ekonomiska standarden och mänskliga rättigheter (Moderaterna 2013b s. 43, Moderaterna 2013a s. 21). Partiet uttrycker sig enligt följande: ”Att slå vakt om frihandeln är ett viktigt övergripande verktyg för en friare värld” (Moderaterna 2013b s. 43). Samt: ”Vi måste än mer söka internationella samarbeten och överenskommelse för att skapa transparenta och effektiva regleringar för att hindra girighet och kortsiktighet från att utvecklas” (Moderaterna 2013a s. 22).

Jag konstaterar att partiets ekonomiska nyckelreformer består av ökade utrymmen för frihandel och internationella, transparenta styrsystem. Dessa reformer motiveras med argumenten att om den globala ekonomin görs tillgänglig, samt förhindras från giltighet och kortsiktighet, kan stater och individer erhålla en välfärdshöjning. Med utgångspunkt i partiets vilja att förändra den ekonomiska organiseringen mot frihandel och att ekonomiskt utbyte ska styras av internationella organisationer tolkar jag det som att partiets uttryck ligger i linje med liberal internationalistiska ståndpunkter.

4.3.4 Metod för politisk förändring

Det Moderata samlingspartiet ger uttryck för en vilja att reformera FN till en starkare och mer effektiv organisation. Partiet skriver enligt följande: “Vi vill se ett starkare FN som värnar om principen om skyldigheten att skydda. Världen måste kunna skydda människor som utsätts för stort lidande orsakat av till exempel inbördeskrig eller förtryck från den egna staten” (Moderaterna 2013b s. 41). Samt ”Det är angeläget att utvidga EU och tillämpa principerna om öppenhet och rörlighet också mot övriga världen” (Moderaterna 2013a s. 21-22).

Partiet ger uttryck för liberal internationalistiska ståndpunkter. Eftersom partiet vill se ett starkare FN, som ska kunna utöva påtryckningar på stater och verka som en garant för individers rättigheter, samt ett mer utbrett EU, vill partiet förändra den globala styrningen. Genom att möjliggöra för FN att begränsa staters möjlighet att utöva total makt över sitt område förändras den globala styrningen, till en form där FN står över stater som en garant för individers rättigheter. Partiet vill också utvidga EU, med motiveringen att principerna om öppenhet och rörlighet bör inkludera fler länder. Denna maktförflyttning tolkar jag som en vilja av att flytta arenan för politiska beslut till en europeisk och internationell nivå, med en önskan om att dessa ska verka som garantier för mänskliga rättigheter.

5 Sammanfattning, slutsats och reflektioner

5.1 Sammanfattning av partiprogrammen

I detta avslutande skede är det dags att vända blickarna tillbaka till det ursprungliga syftet och forskningsfrågan: vilka idéer och ideologiska ståndpunkter uttrycker Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna och Moderata samlingspartiet om hur staten ska möta globaliseringens effekter? Innan jag besvarar denna frågeställning sammanfattar jag resultatet från min analys.

Inledningsvis kan jag konstatera att alla partiprogram visade sig vara konsekventa och håller sig till en linje på de områden som jag har undersökt.

Om jag inleder med Socialdemokraternas partiprogram yttrar partiet vid den första aspekten, *vägledande etiska principer*, att allas intresse ska komma till godo och ser bildandet av en global gemenskap, med grund i demokratiska principer, som något gott. Vid den andra aspekten, *vem ska styra*, anser partiet att större befogenheter bör ges till internationella överenskommelser och internationell lagstiftning. Vid den tredje aspekten, *ekonomiska nyckelreformer*, anser partiet att det ekonomiska systemet bör byggas upp av frihandel, kontrollerade av internationella styrssystem. Vid den fjärde aspekten, *metod för politisk förändring*, yttrade partiet en vilja av att förändra den globala styrningen, med motiveringen att då hamnar fokus på demokrati och mänskliga rättigheter. Jag kan konstatera att ståndpunkterna vid samtliga aspekter låg i linje med den liberal internationalistiska linjen.

Vid det Sverigedemokratiska partiprogrammet yttrar partiet vid den första aspekten, *vägledande etiska principer*, att det är viktigt för statens politiska gemenskap att bevara den nationella identiteten och kulturen. Vid den andra aspekten, *vem ska styra*, yttrar partiet skepsis mot överstatliga organisationer och yttrycket hur staten bör vara den centralt styrande enheten. Vid den tredje aspekten, *ekonomiska nyckelreformer*, är partiet positiva till frihandel men endast om staten förblir den styrande aktören. Vid den fjärde aspekten, *metod för politisk förändring*, yttrar partiet en vilja av att lämna EU med motiveringen att de statliga beslutsfattarna återfår beslutsfattandet. Partiet yttrade etatistiska ståndpunkter vid alla aspekter.

Avslutningsvis yttrar det Moderata samlingspartiet, vid aspekten om *vägledande etiska principer*, en vilja av att vara med i globaliseringsprocessen och

skapa gemensamma värden om frihet, trygghet och rättvisa som ska gälla för alla. Vid den andra aspekten, *vem ska styra*, anser partiet att staten bör gå samman med andra länder och underställa sig internationella institutioner och regelverk. Vid den tredje aspekten, *ekonomiska nyckelreformer*, uttrycker sig partiet positiva till frihandel styrda av internationella styrsystem. Vid den fjärde aspekten, *metod för politisk förändring*, ger partiet uttryck för en vilja att flytta beslutsfattande till en internationella arena för att kunna verka för garantier om mänskliga rättigheter. Det Moderata samlingspartiet uttrycker sig i linje med liberal internationalistiska ståndpunkter.

5.1.1 Schematisk framställning av partiprogrammen

Tabell 2

	<i>Vägledande etiska principer</i>	<i>Vem ska styra?</i>	<i>Ekonomiska nyckelreformer</i>	Metod för politisk förändring
Socialdemokraterna	LI	LI	LI	LI
Sverigedemokraterna	E	E	E	E
Moderata samlingspartiet	LI	LI	LI	LI

LI = Liberal internationalism, E=etatism

5.2 Slutsats

Utifrån sammanställningen av resultat och analys kan jag dra några slutsatser om partiprogrammen och besvara min frågeställning: hur vill Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna och Moderata samlingspartiet att staten ska möta globaliseringens effekter?

Till att börja med kan slutsatsen dras att alla tre partierna var konsekventa i sina idéer och ideologiska ställningstagande vid alla analysaspekter. Det Socialdemokratiska partiet yttrar liberalinternationalistiska ståndpunkter vid alla

de analyserade områdena. Sverigedemokraterna yttrade etatistiska ståndpunkter vid alla fyra analyspunkter. Samt det Moderata samlingspartiet som yttrade liberalinternationalistiska ståndpunkter vid alla fyra aspekter.

Med utgångspunkt i att både Socialdemokraterna och Moderaterna yttrar liberalinternationalistiska ståndpunkter vid alla fyra aspekterna kan det konstateras att partierna uttrycker en politisk strategi om att möta globaliseringens effekter med anpassning och bli en del av en värld som blir mer sammanlänkad, omvärldsberoende och där utbyte mellan länder är utbrett. Kopplar vi partiernas strategier till det övergripande problemet, att beroende på hur staten möter globaliseringens effekter påverkas statens konstellation, kan vi dra slutsatsen att med den politik som Socialdemokratiska och Moderata samlingspartiet vill driva kan vi möjligtvis förvänta oss en omstrukturering av staten till en form som är anpassad till mer sammanslutning, beroende och utbyte med andra länder.

Vidare kan konstateras att Sverigedemokraterna yttrar en politisk strategi om att motsätta sig globaliseringens effekter och anser inte att staten ska bli mer sammansluten, beroende och ingen högre grad av utbyte mellan länder ska kunna ske. Denna politiska strategi kan innebära att statens konstellation intar en politisk form bestående av en territoriellt avgränsad enhet som innehar suveränitet över området och består av en avskärmad gemenskap.

Vidare kan jag, med utgångspunkt i de belägg för politiska strategier jag finner dra slutsatsen att i det svenska politiska landskapet finns ideologiska företrädare från både det globalistiska och skeptiska fältet. Både den traditionella vänstern och högern visade sig uttrycka ståndpunkter för en globalistisk politisk strategi och det relativt parlamentariskt nyinkomna partiet, Sverigedemokraterna, visade sig yttra ståndpunkter för en skeptisk strategi.

5.3 Reflektioner

Avslutningsvis är det dags reflektera över studiens resultat och hur resultatet kan användas. Genom att ha klargjort vilka idéer och ideologiska ståndpunkter som partierna uttrycker på områden som har utsatts för globaliseringens effekter kan det konstateras att partierna i det svenska politiska landskapet uttrycker olika ståndpunkter på hur man väljer att möta globaliseringen. Jag vill dock konstatera att jag endast har undersökt de områden som jag har funnit påverkas av globaliseringen, det är möjligt att även andra områden har utsatts för globaliseringens effekter. Jag kan därmed bara konstatera att det är inom de områden som jag har tittat på som min slutsats har bärkraft.

För att ytterligare täcka upp för partiernas ståndpunkter kan vidare forskning undersöka andra aspekter av globaliseringen för att vidare ge kunskap om partiernas position. Detta tillsammans med en historisk förankring av partiernas politiska arv. En historisk förankring till de ideologiska rötter som existerar inom

partierna hade gjort forskningen mer generell. Genom att befästa ett ideologiskt arv till hur man väljer att möta globaliseringens effekter kan vi öka vår förståelse av andra partier, inom och utanför det svenska politiska landskapet.

6 Referenser

- Aart Scholte, Jan. 2000. *Globalization a critical introduction*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire and London. MACMILLAN PRESS LTD.
- Albrow, Martin. 1996. *The Global Age*. Cambridge. Polity press.
- Beckman, Ludvig. 2005. *Grundbok i idéanalys*. Stockholm. Ludvig Beckman & Santérus Förlag
- Bergström, Göran. Boréus, Kristina. 2012. *Textens mening och makt*. Lund. Studentlitteratur AB
- Bäck, Mats. Möller, Tommy. 2003. *Partier och organisationer*. Stockholm. Norstedts Juridik.
- DN 1= Dagens Nyheter. Dagens Nyhets webbplats: Valet 2014. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.dn.se/valet-2014/sd-kompromiss-om-eu-uttrade/>. Hämtdatum: 2014-03-22.
- Esaiasson, Peter. Gilljam, Mikael. Oscarsson, Henrik. Wängnerud, Lena. 2012. *Metodpraktikan*. Stockholm Norstedts Juridik
- Hague, Rod. Harrop, Martin. 2013. *Comparative Government and Politics. An introduction*. Hampshire and London. Palgrave Macmillan
- Harbermas, Jürgen. 2000. *Den postnationella konstellationen*. Göteborg. Daidalos AB
- Held, David. McGrew, Anthony. 2003. *Den omstridda globaliseringen*. Göteborg. Daidalos AB
- Jahn, Beate. 2013. *Liberal Internationalism Theory, History, Practice*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire. PALGRAVE MACMILLAN
- Kedourie, Elie, 1995. *Nationalismen*. Stockholm. SNS förlag
- McGrew, Anthony 2011 "Globalization and global politics" i Baylis, John. Smith, Steve. Owens, Patricia. *The Globalization of World Politics*. Oxford. Oxford University Press.
- Moderaterna 2013a. Moderaternas Webbplats. Moderaternas idéprogram: Ansvar för hela Sverige [Elektronisk]. Tillgänglig: http://www.moderat.se/sites/default/files/attachments/ideprogram_-_ansvar_for_hela_sverige_2013_1.pdf. Hämtdatum: 2013-12-10
- Moderaterna 2013b. Moderaterna Webbplats. Moderaternas handlingsprogram: Ett modernt arbetarparti för hela Sverige. [Elektronisk]. Tillgänglig: http://www.moderat.se/sites/default/files/attachments/handlingsprogram_-_ett_modernt_arbetarparti_for_hela_sverige_2013_1.pdf. Hämtdatum: 2013-12-11

- Sifo 1= Sifos webbplats. Väljarbarometern. [Elektronisk] Tillgänglig:
http://www.tns-sifo.se/media/507020/vb_mar_2014_svd.pdf. Hämtdatum
 2014-03-18
- Smith, Steve. Owens, Patricia, Baylis, John. 2011. The Globalization of World
 Politics. Oxford. Oxford University Press.
- Socialdemokraterna 2013 = Socialdemokraternas webbplats. Socialdemokraternas
 partiprogram [Elektronisk] Tillgänglig:
[http://www.socialdemokraterna.se/upload/Kongresser/Kongress2013/Ett%20
 program%20for%20forandring.pdf](http://www.socialdemokraterna.se/upload/Kongresser/Kongress2013/Ett%20program%20for%20forandring.pdf)
- Sverigedemokraterna 1= Sverigedemokraternas webbplats. Vår politik.
 [Elektronisk] Tillgänglig: <http://sverigedemokraterna.se/var-politik/>.
 Hämtdatum: 2013-03-24
- Sverigedemokraterna 2011= Sverigedemokraternas webbplats.
 Sverigedemokraternas idéprogram. [Elektronisk] Tillgänglig:
[http://sverigedemokraterna.se/wp-
 content/uploads/2013/08/principprogram_A5_web.pdf](http://sverigedemokraterna.se/wp-content/uploads/2013/08/principprogram_A5_web.pdf). Hämtdatum 2013-12-
 09
- Sverigedemokraterna 2013= Sverigedemokraternas webbplats.
 Sverigedemokraternas EU-valplattform. [Elektronisk] Tillgänglig:
[http://sverigedemokraterna.se/wp-content/uploads/2013/11/EU-
 valplattform_2013_7.pdf](http://sverigedemokraterna.se/wp-content/uploads/2013/11/EU-valplattform_2013_7.pdf). Hämtdatum 2013-03-18
- Vertovec, Steven & Cohen, Robin. 2002. Conceiving Cosmopolitanism Theory,
 Context and Practice. Oxford. Oxford university press